

Sprawozdanie

Sprawozdanie

z międzynarodowej konferencji
poświęconej terapii poznawczej
„Vulcanica... mente – Volcanic Mind”
Acicastello, 25-26 czerwca 2004 roku

W dniach 24-26 czerwca 2004 r. odbyła się na Sycylii kolejna, coroczna konferencja poświęcona psychoterapii poznawczej, zatytułowana „Vulcanica... mente – Volcanic Mind. Trends in Therapy and Rehabilitation of Psychiatric Disorders”. Obrady odbywały się w Acicastello w pobliżu Catanii, w obszernym audytorium o naturalnej klimatyzacji, umieszczonym w grocie, w podziemiach budynku. Geneza konferencji sięga kongresu poznawczej psychoterapii, który odbył się w Catanii w roku 2000, gromadząc ponad pół tysiąca uczestników z 46 krajów. Tym razem organizatorami spotkania o znacznie bardziej kameralnym charakterze byli prof. Tullio Scrimali i prof. Liria Grimaldi z Kliniki Psychiatrycznej Uniwersytetu w Catanii oraz Instytutu Nauk Poznawczych w Ennie, we współpracy z prof. Arthurem Freemanem z Filadelfii (USA). W sensie dosłownym, z racji fizycznej bliskości, i metaforycznym konferencja patronowała Etna – symbol „wulkanicznego” umysłu: nieprzewidywalnego, tajemniczego, twórczego i płodnego, a zarazem chaotycznego i eksydującego, którego destrukcyjna siła ujawnia się najpełniej w zaburzeniach zdrowia psychicznego, a twórcza moc wyraża w procesie terapii, opartej – oczywiście – na założeniach poznawczych.

Konferencję poprzedzały dwa warsztaty przeprowadzone w Ennie. Pierwszy, na temat teorii przywiązania i poznawczej psychoterapii, opierał się na założeniu, że u podłoża zaburzeń lękowych, zaburzeń nastroju, jedzenia czy zaburzeń osobowości, a nawet zaburzeń typu schizofrenicznego leżą dysfunkcyjne wzorce przystosowania. Praca koncentrowała się na praktycznych implikacjach, jakie na niwie terapeutycznej wynikają z łączenia podejść i teorii o nachyleniu socjobiologicznym i psychodynamicznym z podejściem poznawczym. Drugi warsztat poświęcony był psychofizjologicznym aspektom zmian rejestrowanych w toku terapii poznawczej oraz wykorzystaniu technik monitorowania mózgu i biofeedbacku w leczeniu zaburzeń, akcentując tym samym możliwości kombinowania podejścia biologicznego i poznawczego w pracy terapeutycznej. Obydwa warsztaty znakomicie wpisane były w myśl główną konferencji, stanowiąc doskonałą ilustrację dla tez i badań prezentowanych w kilku kluczowych referatach, przedstawionych w następnych dniach w Acicastello.

Tematyka referatów koncentrowała się wokół kwestii psychoterapii i rehabilitacji w zaburzeniach zdrowia psychicznego, a zwłaszcza oddziaływań prowadzonych na podstawie założeń teorii poznawczych i systemowych z odniesieniami do koncepcji psychodynamicznych i traktowanych jako przeciwwaga dla podejścia *stricte* farmakologicznego. Konferencja nie tylko służyła analizie problemów teoretycznych i prezentacji rezultatów badawczych, ale niosła również ważne przesłanie terapeutyczne. Chodzi mianowicie o dobrze osadzoną teoretycznie i empirycznie, sprawdzoną propozycję psychoterapii skutecznej w przypadkach zaburzeń typu schizofrenicznego, depresyjnego i zaburzeń osobowości, czyli objęcia psychoterapią tych zaburzeń, w których istotną rolę odgrywa komponent poznawczy, a jednocześnie których leczenie za pomocą oddziaływań psychologicznych jest uważane za szczególnie trudne, a niekiedy wręcz mało skuteczne.

Przedstawiono blisko 30 referatów i przeprowadzono dwa półgodzinne warsztaty; referaty podzielone były na wiodące, które trwały godzinę lub 45 minut, i zwykle, 20-minutowe, przedstawiane w ramach czterech sesji. Jak zresztą się okazało, nikt nie martwił się zbytnią o dyscyplinę czasową, nie skracano zatem przedłużających się wystąpień. Pierwszego dnia na uwagę zasługiwała zwłaszcza interesująca próba łączenia teorii przywiązania z badaniami na temat zdrowia psychicznego przedstawicieli różnych społeczeństw i kultur; model zdrowia przedstawiony przez Davida Schmitta (USA) obejmował cztery style przywiązania skojarzone z pozytywnym / negatywnym stosunkiem do siebie lub innych ludzi. Wykład L. Grimaldi poświęcony był analizie stylu przywiązania w związkach interpersonalnych osób dorosłych (badania nawiązujące do wzorców miłości) i proponowanej w związku z tym terapii poznawczej. Lydia Tineo z Argentyny omówiła problemy terapeutyczne z tzw. trudnymi pacjentami, a S. Popa (Rumunia) – racjonalno-emotywne podejście w psychoterapii i psychoedukacji dzieci. Z kolei P. Oleś (Polska) analizował podobieństwa i różnice między terapią narracyjną według konfrontacji z sobą a terapią poznawczo-behawioralną.

Referaty szczegółowe były poświęcone między innymi efektom prac nad adaptacją narzędzi użytecznych w terapii schematów (T. Scrimali z zespołem), poczuciu jakości życia u osób opiekujących się chorym na schizofrenię członkiem rodziny (L. Trajanovic z Serbii i Czarnogóry) czy możliwościom poznawczo i narracyjnie zorientowanego treningu asertywności, wspartego klaryfikacją wartości (M. Oleś, Polska).

Wystąpienia plenarne w drugim dniu ukazywały stan metod badawczych używanych w kontekście terapii poznawczej w Iranie (B. Birashk) oraz zagadnień psychoterapii poznawczej w schizofrenii. R. D. Bella i współpracownicy (Włochy) opowiedzieli o metodach terapii prowadzonej z udziałem zwierząt, głównie psów, co znajduje szczególne zastosowanie w rehabilitacji psychiatrycznej i służy aktywizowaniu pacjentów oraz stymulowaniu umiejętności nawiązywania emocjonalnych kontaktów i więzi. Natomiast referaty T. Scrimaliego (Włochy) i C. Reeder (Wielka Brytania) poświęcone były metodom i skuteczności terapii poznawczej w zaburzeniach typu schizofrenicznego, wskazywały na poznawcze mechanizmy sprzyjające i zapobiegające wystąpieniu zaburzeń myślenia. Referaty szczegółowe i doniesienia badawcze dotyczyły rozmaitych aplikacji terapii poznawczej – od stosowanych w onkologii (L. Toscano, Włochy) po zespół Aspergera (G. Zappulla, Włochy) i zaburzenia obsesyjno-kompulsywne (T. Scrimali i S. Maugeri, Włochy).

Trzeci dzień, „włoski” – z uwagi na autorów wystąpień pochodzących z jednego kraju – zawierał szereg referatów ukazujących

SPRAWOZDANIE

szczegółowe możliwości zastosowań podejścia poznawczego w terapii różnych zaburzeń zdrowia psychicznego. Autorzy nie stronili również od odniesień kulturowych i danych epidemiologicznych, np. w odniesieniu do charakteru lęków doświadczanych przez ludzi po zamachach terrorystycznych 11 września 2001.

W sumie konferencja okazała się niezwykle udanym forum wymiany myśli, w którym uczestniczyli przedstawiciele świata nauki z Włoch, Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Argentyny, Iranu, Chorwacji, Polski, Rumunii oraz Serbii i Czarnogóry. Sycylijska przyroda oraz zabytki świata starożytnego i nowożytnego stanowiły atrakcyjne tło tego udanego spotkania psychologów, psychiatrów, psychoterapeutów i asystentów społecznych prowadzących rehabilitację pacjentów psychiatrycznych.

Bezpośrednio po zakończeniu obrad, 28 czerwca, odbyła się jednodniowa sesja satelitarna w Ennie poświęcona terapii schematów, prowadzona przez autora tego podejścia – Jeffrey Younga z Centrum Terapii Kognitywnej w Nowym Jorku i Connecticut. W trakcie wieloletnich badań Young wraz z zespołem zidentyfikował 18 wcześniej ukształtowanych wzorców emocjonalnego reagowania wraz z łączącymi się z nimi przekonaniami, które blokują możliwości zaspokojenia ważnych potrzeb osobistych. Modyfikacja schematów sprzyja zmianie zachowania i podnoszeniu zadowolenia z życia, redukując jednocześnie trudności interpersonalne. Terapia stosowana jest w zaburzeniach osobowości; szczególnie akcentowano jej znaczenie w terapii zaburzeń osobowości pogranicznej. Dodatkowym uzupełnieniem tej interesującej prezentacji było przedstawienie metod oraz możliwości, jakie daje kwestionariuszowa identyfikacja schematów.

Maria Oleś, Piotr Oleś
Instytut Psychologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego